

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Değişim ve Dönüşümü

[Change and Transformation of Disaster and Emergency Management Directorate]

¹Bülent Özmen¹; ²Serpil Gerdan²

¹Gazi Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, İnşaat Mühendisliği Bölümü, Ankara, Türkiye

²İzmit Meslek Yüksekokulu, Mülkiyet Koruma ve Güvenlik, Sivil Savunma ve İtfaiyecilik Programı, Kocaeli, Türkiye

Sorumlu Yazar / Correspondence Address:

Bülent Özmen

Gazi Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, İnşaat Mühendisliği Bölümü, Ankara, Türkiye

E-mail: bulentozmen@gazi.edu.tr

Geliş tarihi / Received: 13.08.2024

Revizyon tarihi / Revised: 14.10.2024

Kabul tarihi / Accepted: 01.11.2024

Elektronik yayın tarihi: 25.03.2025

Online published

Anahtar Kelimeler / Keywords: AFAD, Afet, Afet Yönetimi, Kurul / AFAD, Disaster, Disaster Management, Committee.

Kısaltmalar / Abbreviations: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD)

Künye / Cite this article as: Özmen B, Gerdan S. Change and transformation of disaster and emergency management directorate. *Emerg Aid Disaster Science*. 2025;5(1):27-37.

Copyright holder Journal of Emergency Aid and Disaster Science

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License. This is an open Access article which can be used if cited properly.

Özet

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) kurulduğu 2009 yılından günümüze kadar Türkiye ve yakın çevresinde on yedi tane 6 dan büyük deprem meydana gelmiştir. Bu depremlerin en büyüğü ve en fazla hasar ve can kaybına neden olanı 6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen Pazarcık-Kahramanmaraş (Mw 7.7) ve Elbistan-Kahramanmaraş (Mw 7.6) depremleridir. Ülkemizde deprem dışında bir çok farklı tehlike türü de ne yazık ki afete dönüşmektedir. Bu çalışmanın amacı, kuruluşundan bu yana AFAD'ın kurumsal, yapısal ve kanunsal anlamda değişim ve gelişimini tekil tarama modeli ile incelemektir. Çalışmanın amacına uygun verilerin elde edilmesi amacıyla AFAD'ın kuruluşundan günümüze Resmi gazetede yayınlanan ilgili kanun ve yönetmelikler ile basılı ve elektronik raporlar taranmıştır. AFAD'ın kurumsal yapısında ve kuruluş kanununda zaman içinde çok sayıda güncelleme yapıldığı tespit edilmiştir. 2009 yılından günümüze kadar meydana gelen afetler AFAD'ın 4 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile yeniden düzenlenen kurumsal yapısının, yeni görev ve yetkilerinin afet yönetimi ile ilgili sorunlara çözüm noktasında yetersiz kaldığını, yeni düzenlemelere ihtiyaç olduğunu göstermektedir. Yapılacak olan her türlü kurumsal ve yapısal değişikliğin risk yönetimi odaklı çalışmalara ağırlık verecek ve daha etkin müdahaleyi sağlayacak şekilde kurgulanması gerekmektedir.

Abstract

Since the establishment of the Disaster and Emergency Management Authority (AFAD) in 2009, seven-teen earthquakes greater than 6 magnitude have occurred in and around Turkey. The largest of these earthquakes and the one that caused the most damage and loss of life were the Pazarcık-Kahramanmaraş (Mw 7.7) and Elbistan-Kahramanmaraş (Mw 7.6) earthquakes that occurred on February 6, 2023. Unfortunately, many hazards other than earthquakes turn into disasters in our country. The aim of this study is to examine the institutional, structural and legal changes and developments of AFAD since its establishment using a single screening model. In order to obtain data suitable for the purpose of the study, relevant laws and regulations published in the Official Gazette and printed and electronic reports from the establishment of AFAD to the present were scanned. It has been determined that many updates have been made to AFAD's institutional structure and establishment law over time. The disasters that have occurred since 2009 show that the institutional structure of AFAD, which was reorganized with the Presidential Decree No. 4, and its new duties and authorities are insufficient to solve the problems related to disaster management and that new regulations are needed. Any institutional and structural changes that will be made should be designed in a way that will focus on risk management and ensure more effective intervention.

Yaşadığımız dünya ne yazık ki insan yaşamını tehdit eden tehlikeleri içerisinde barındırmakta ve çoğu zaman bu tehlikeler afete dönüşmektedir. Buna ek olarak insan veya teknoloji kaynaklı tehlikeler risklerin iyi analiz edilememesi, alınan önlemlerin yetersiz kalması gibi sebeplere bağlı olarak afete dönüşmektedir. Afet kavramı can kayıplarının yanı sıra ekonomik olarak toplulukları etkileyen olumsuz durumları niteleyen bir kavramdır. Afetleri birçok şekilde sınıflamak mümkün olmakla birlikte yaygın kullanım, kaynağına göre sınıflandırılmasıdır. Bunun yanı sıra afetler oluş hızlarına göre de yavaş ve hızlı gelişen afetler şeklinde sınıflandırılabilir^{1,2,3}. Türkiye’de geçmişte yaşanan afetlerden elde edilen acı deneyimler müdahale ve iyileştirme çalışmalarının daha iyi yapılmasını sağlamış olsa da her afetten sonra ortaya çıkan kayıpların azaltılmaması müdahalenin tek başına yeterli olmadığını bir kez daha gözler önüne sermiştir. Uluslararası çalışmalar afet kayıplarının azaltılmasında risk odaklı yönetim anlayışına vurgu yapmaktadır⁴. 1999 depremlerinin ardından geçen 10 yılı ülkemizde risk azaltmayı öncelleyen etkin afet yönetimi sistemine geçiş çabalarının yaşandığı yıllar olarak ifade etmek mümkündür. 17 Ağustos 1999 İzmit Körfezi ve 12 Kasım 1999 Kaynaşlı-Düzce depremlerinin ardından 2009 yılında 5902 Sayılı Kanun gereğince AFAD’ın kurulması ile Türkiye’nin afet yönetimi sisteminde önemli bir paradigma değişimi olmuş kriz yönetimi odaklı çalışmalar yerine risk azaltma odaklı çalışmalara ağırlık verilmeye başlanmıştır. 5902 Sayılı Kanun ve sonrasında yapılan yasal düzenlemeler ve idari yapılanmalarla bu anlayış sürekli iyileştirilmeye, geliştirilmeye çalışılmıştır.

AFAD kurulduğu dönemde kısa vadeli hedefini lağvedilmiş olan üç genel müdürlük tarafından yapılan çalışmaları eksiksiz bir şekilde yapacak bir yapıyı sağlamak, orta vadeli hedefini ise kuruluş yasasında bulunan bütün görevleri eksiksiz bir şekilde yapmak, uzun vadeli hedefini ise uluslararası arenada örnek gösterilen bir kurum olmak şeklinde belirlemiştir⁵.

4 Numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (15 Temmuz 2018; Resmi Gazete⁶) ile AFAD İçişleri Bakanlığı’na bağlanarak idari yapılanmasında radikal bir değişiklik yapılmıştır. Türkiye’de afet yönetiminde görev alan kuruluşlar arasındaki iletişim ve koordinasyonu sağlama görevi bu önemli değişiklikten sonra da AFAD tarafından yerine getirilmeye devam etmiştir. AFAD’ın görev ve sorumlulukları 15 Temmuz 2018 tarihinde yayımlanan “4 no’lu Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin” 30 ve 56. maddeleri arasında yer almaktadır. Daha sonra “Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında 103 Nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (09 Haziran 2022; Resmi Gazete⁷)” ile başkanlık merkez teşkilatında çok önemli değişiklikler yapılmıştır.

Araştırma modelleri, araştırmanın sorularını cevaplamak amacıyla araştırmacılar tarafından oluşturulan planlardır. Bir başka deyişle araştırmanın amacına uygun olarak verilerin toplanması için gerekli koşulların düzenlenmesidir⁸. Bunu gerçekleştirmek için kullanılan iki temel yaklaşım vardır. Genel tarama modeli ve örnek olay modeli. Genel tarama modeli “çok sayıda elemandan oluşan bu evrende, evren

hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile, evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinden yapılan tarama düzenlemeleridir”⁹. Genel tarama modelinde tekil tarama modeli ve ilişkisel tarama modeli olarak 2 farklı yöntem uygulanabilir. Tekil tarama modelleri ile anlık durum saptamaları yanında zamansal gelişimler ve değişimler de belirlenebilmektedir. Zamana dayalı taramalar, izleme yaklaşımı ve kesit alma yaklaşımı olmak üzere iki temel yaklaşımla gerçekleştirilmektedir¹⁰.

Bu çalışmanın amacı; Türkiye’de afet ve acil durumlara yönelik politikaların üretilmesi, uygulanması ve koordinasyonundan sorumlu AFAD’ın, kuruluşundan bu yana geçen on beş yıl içinde mevzuatının ve kurumsal yapısının değişim ve gelişimini tekil tarama modeli ile ortaya koymaktır. Bu amaçla çalışmada sırasıyla AFAD’ın kuruluş çalışmaları hakkında bilgiler verilecek, daha sonra mevzuat ve kurumsal yapılanması gözden geçirilerek AFAD’ın on beş yıl içinde geçirmiş olduğu değişim ve dönüşüm ortaya çıkarılmaya çalışılacaktır.

AFET VE ACİL DURUM YÖNETİMİ BAŞKANLIĞININ TARİHÇESİ

1999 yılında meydana gelen iki büyük depremden sonra meydana gelen hasarın boyutunun çok yüksek olmasının nedenleri arasında afet yönetimindeki çok başlılık ve yetki karmaşasının olması en önemli sebeplerden biri olarak görülmüştür. Bu çok başlılığı ve yetki karmaşasını ortadan kaldırmak amacıyla “Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığına Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Tasarısı” teklifi hazırlanmış ve Türkiye Büyük Millet Meclisine arzı Bakanlar Kurulunca 7 Ocak 2008 tarihinde kararlaştırılarak, gerekçesi ile birlikte 18 Mart 2008¹¹ tarihinde “Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü” tarafından TBMM Başkanlığı’na sunulmuştur. İlgili komisyonlardan geçerek meclis genel kuruluna gelen kanun, 29.05.2009 tarihinde kabul edilmiştir. TBMM’de kabul edilmiş olan 5902 sayılı “Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanun” 17 Haziran 2009¹² tarih ve 27261 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. 5902 sayılı yasayla; sivil savunma ve afet ve acil durumlara ilişkin hizmetleri yürütmek amacıyla, Başbakanlığa bağlı “Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı” kurulmuştur. 5902 sayılı yasa da belirtildiği şekilde hazırlıklarını ve geçiş sürecinde yapması gereken çalışmaları eksiksiz bir şekilde tamamlayan AFAD, Afet ve Acil Durum Yüksek Kurulu’nun 17 Aralık 2019¹³ tarihinde Başkanlığın faaliyete geçmesi kararıyla birlikte çalışmalarına başlamıştır. AFAD’ın faaliyete geçtiğine dair alınan kararla birlikte “Afet İşleri Genel Müdürlüğü (Bayındırlık ve İskân Bakanlığı), Sivil Savunma Genel Müdürlüğü (İçişleri Bakanlığı) ve Türkiye Acil Durum Yönetimi Genel Müdürlüğü (Başbakanlık)” resmen kapatılmıştır. 2009 yılında yayımlanan 5902 Sayılı Yasa’da günümüze kadar birçok değişiklik olmuştur. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi’ne geçilmesiyle beraber AFAD’ın kuruluş yasasında ve kurumsal yapısında önemli değişiklikler olmuştur.

AFAD’IN KURUMSAL YAPISINDAKİ DEĞİŞİMLER

5902 Sayılı Yasa’ya göre AFAD’ın teşkilat şeması bir başkan ve 6 daire başkanı olacak şekilde yapılandırılmıştır (Şekil 1).

AFAD Başkanınının müşterek kararla, Başkanlık personelinin

Şekil 1. AFAD'ın Teşkilat Şeması (17 Haziran 2009, 27261 sayılı Resmi Gazete)

ise Başkan tarafından atanması sağlanmış ve Başkan, Daire Başkanı ve İl Müdürü olarak atanabilmek için bazı koşullar getirilmiştir^{a1}. İllerdeki müdürlükler (Afet ve Acil Durum Müdürlükleri) İl Özel İdaresi bünyesinde valiye bağlı kurulmuş ve Müdürlüğün sevk ve idaresinden vali sorumlu kılınmıştır. 5902 Sayılı Kanun'un 24'üncü Maddesi^{b2} ile kapatılan üç genel müdürlüğe afet ile ilgili yapılan atıfların AFAD'a ve İl Müdürlüklerine yapılmış sayılması ve afet ve afet yönetimi ile ilgili bütün konulardan AFAD'ın sorumlu kılınması sağlanmıştır.

5902 Sayılı Kanun'da Sivil Savunma Genel Müdürlüğü bünyesinde Sivil Savunma Koleji adıyla yer alan birim "Afet ve Acil Durum Eğitim Merkezi" olarak değişikliğe uğramıştır. Bu değişiklikle mevzuatta bulunan "Savunma Sekreterliği" ve "Savunma Uzmanlığı" gibi birimler kapatılmıştır. Sivil Savunma Arama ve Kurtarma Birlik Müdürlükleri ise mevcut yapıları korunarak il özel idaresine devredilmiştir. İl ve ilçe düzeyindeki müdürlerin görevlerine de AFAD'ın faaliyetlerine başlaması ile son verilmiştir.

5902 Sayılı Yasa'da ilk değişiklik 25 Şubat 2011¹⁴ tarihinde yapılmıştır. Yapılan değişiklikle Sivil Savunma ve Arama Kurtarma Birlik Müdürlükleri, buldukları ilin il afet ve acil durum müdürlüğü bünyesinde ve bu müdürlüğün emrinde görev yapmaya başlamıştır. Bu değişiklik yapıldıkça Sivil Savunma ve Arama Kurtarma Birlik Müdürlükleri buldukları ilin valisi emrinde çalışmakta idi.

2 Kasım 2011¹⁵ tarihinde Resmi Gazete'de (Mükerrer) yayınlanarak yürürlüğe giren 661 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile AFAD'ın teşkilat yapısında değişiklik olmuş ve AFAD Başkanına yardımcı olmak üzere iki Başkan Yardımcısının atanabilmesi sağlanmıştır. Ayrıca "Strateji Geliştirme ve Bilgi Sistemleri ve Haberleşme Dairesi Başkanlıkları" ile "Hukuk Müşavirliği" birimleri de kurulmuş ve görevleri tanımlanmıştır.

"Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair" 6353 Sayılı Kanun (12 Temmuz 2012 tarih ve 28351 Sayılı Resmi Gazete¹⁶) ile 5902 Sayılı

^{a1} "Başkan ve daire başkanı kadrolarına atanabilmek için, bu kadrolara atanacaklarda aranan genel koşullara ek olarak, en az dört yıllık yükseköğretim kurumlarından mezun olmak, kamu veya özel sektörde atanacağı alanıyla ilgili en az beş yıllık iş tecrübesine sahip olmak gerekmektedir. İl müdürü olarak atanabilmek için, bu kadrolara atanacaklarda aranan genel koşullara ek olarak; en az dört yıllık yükseköğretim kurumundan mezun olmak, kamu veya özel sektörde atanacağı görev alanıyla ilgili en az üç yıllık iş tecrübesine sahip olmak gerekmektedir."

^{b2} "Diğer mevzuatta bu Kanun kapsamına giren konularla ilgili Başbakanlık Türkiye Acil Durum Yönetimi Genel Müdürlüğüne, İçişleri Bakanlığı Sivil Savunma Genel Müdürlüğüne ve Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Afet İşleri Genel Müdürlüğüne yapılmış olan atıflar ile Başkanlığın görev alanına giren konularda, Başbakanlığa, İçişleri Bakanlığına veya Bayındırlık ve İskan Bakanlığına yapılmış olan atıflar, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı ve ilgisine göre İl Afet ve Acil Durum Müdürlüklerine yapılmış sayılır."

Kanun'un 20 inci Maddesi'nin ikinci fıkrası yürürlükten kaldırılarak Başkan ve Daire Başkanı olabilmek için getirilmiş olan kriterler ortadan kaldırılmış ve uygun görülen herkesin AFAD Başkanı veya Daire başkanı olması sağlanmıştır.

19 Şubat 2014¹⁷ tarih ve 28918 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girmiş olan "Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair 6518 sayılı Kanun" ile "Afet ve Acil Durum Yüksek Kurulu" ve "Afet ve Acil Durum Koordinasyon Kurulunun" yapısında bazı değişiklikler yapılmıştır. 10 Bakanın yer aldığı "Afet ve Acil Durum Yüksek Kurulundaki" Bakan sayısı 13'e, Afet ve Acil Durum Koordinasyon Kurulunda yer alan müsteşar sayısı da 13'e yükseltilmiştir.

27 Şubat 2014 tarih ve 28926 Sayılı Resmi Gazete'de¹⁸ yayınlanan "Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun" ile 5902 Sayılı Yasa'nın 6. maddesi değiştirilmiş ve sadece merkez teşkilatından oluşan AFAD'a taşra teşkilatları da bağlanmıştır. Bir diğer ifade ile İl Afet ve Acil Durum Müdürlükleri AFAD'ın taşra teşkilatı olmuştur.

5902 Sayılı Kanun'un üçüncü bölümünün başlığı Taşra Teşkilatı olarak değiştirilmiş ve artık AFAD'ın taşra teşkilatı olarak görev yapacak il afet ve acil durum müdürlüklerinin görevlerinde bazı düzenlemeler yapılmıştır. Bu değişikliğe kadar İl AFAD müdürlükleri bulunduğu ildeki, il özel idaresi bünyesinde, valiye bağlı olarak görevlerini yapmakta idi ve müdürlüğün sevk ve idaresinden valiler sorumlu kılınmıştı. Yasada yapılan değişiklikle İl AFAD müdürleri, Başkanın teklifi ile Başbakan veya yetkilendireceği Başbakan Yardımcısı tarafından atanmaya başlamıştır.

5902 Sayılı Kanun'un 12. Maddesine de bir fıkra eklenerek deprem gözlem verilerinin eş zamanlı olarak Başkanlığa aktarılması ve meydana gelen depremin yeri, büyüklüğü, derinliği, oluş zamanı ve şiddeti gibi temel verilerin kamuoyuna resmi olarak sadece Başkanlık (AFAD) tarafından du-

yurulması gerektiği yasaya yazılmıştır⁶³.

5902 Sayılı Yasa'nın 19 uncu Maddesinin başlığı "Sivil Savunma Arama ve Kurtarma Birlik Müdürlükleri" iken yapılan değişikliğe bağlı olarak "Afet ve Acil Durum Arama ve Kurtarma Birlik Müdürlükleri" şeklinde değiştirilmiştir. 19 uncu Maddenin 1 nci fıkrası ise "(1) Başkanlık tarafından belirlenecek illerde il afet ve acil durum müdürlüğü bünyesinde afet ve acil durum arama ve kurtarma birlik müdürlükleri kurulabilir. Bu müdürlükler, il afet ve acil durum müdürlüğü emrinde görev yaparlar. Bu şekilde kurulacak müdürlük sayısı yirmiye geçemez." şeklinde değiştirilmiştir.

EK-Madde – 1'de değişiklik yapılarak Büyükşehir belediyesi olan iller ve diğer illerin en son bütçe giderlerinin belirli bir yüzdesinin "afet ve acil durumlar ile sivil savunmaya ilişkin hizmetler" kapsamında harcama yapmaları karara bağlanmıştır⁶⁴.

5902 Sayılı Yasa'ya geçici madde 7 eklenerek "il afet ve acil durum müdürü ile sivil savunma arama ve kurtarma birlik müdürü kadrolarında bulunanların görevi bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte sona ermesi ve ihdas edilen araştırmacı kadrolarına halen buldukları kadro dereceleriyle herhangi bir işleme gerek kalmaksızın" atanmaları sağlanmıştır. Böylece halen görevlerini yapmakta olan il müdürü ve birlik müdürlerinin yerine yeni kişilerin atanması sağlanmıştır.

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'ne geçişten kaynaklı düzenlemeler kapsamında, 9 Temmuz 2018 tarihinde yayın-

lanan 703 No.lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin¹⁹ 62 nci Maddesi ile "5902 sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun" adı "Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı ile İlgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun" şeklinde değiştirilmiş ve 5902 Sayılı Kanun'un 1'den 14'e kadar, 16'dan 22'ye kadar, 24'den 26'ya kadar olan maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır. Ayrıca "ek 1 inci maddesinin birinci, ikinci ve üçüncü fıkraları ve geçici 1 ila geçici 7 nci maddeleri ve eki (I) sayılı" cetvel yürürlükten kaldırılmıştır. Böylece "Deprem Danışma Kurulu", "Afet ve Acil Durum Koordinasyon Kurulu" ve "Afet ve Acil Durum Yüksek Kurulu" lağvedilmiş ve 5902 Sayılı Kanun'un birçok maddesi, neredeyse tamamına yakın bölümü yürürlükten kaldırılmıştır. 5902 Sayılı Kanun'un en önemli maddelerinden biri olan ve AFAD'a geniş yetki ve sorumluklar veren 24'üncü Maddesi "9 Temmuz 2018 tarihinde yayınlanan 703 Nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi" ile kaldırılmıştır⁶⁵.

18 Ocak 2019 tarih ve 30659 sayılı Resmi Gazete'de²⁰ yayınlanan "Vergi Kanunları İle Bazı Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" ile 5902 Sayılı Kanun'un 23 üncü maddesine uluslararası acil yardımların yapılması ile ilgili fıkra eklenmiştir⁶⁶.

30 Kasım 2022 tarih ve 32029 sayılı Resmi Gazete'de²¹ yayınlanan "Polis Yüksek Öğretim Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" ile 5902 Sayılı Kanun'a Geçici Madde 8 eklenerek Denetçi kadroları ile ilgili düzenleme yapılmıştır⁶⁷. 5902 Sayılı Yasa'da zaman içinde yapılan önemli değişiklikler Şekil 2'de sunulmuştur.

⁶³ "(2) Deprem gözlemi yapan üniversiteler, yerel yönetimler ve tüm kurum ve kuruluşlar deprem gözlem verilerini eşzamanlı olarak Başkanlığa aktarır. Meydana gelen depremin büyüklük ve şiddeti gibi temel veriler kamuoyuna resmî olarak sadece Başkanlık tarafından duyurulur."

⁶⁴ "(5) Büyükşehir belediyesi bulunan illerde büyükşehir belediyesinin gerçekleşen en son yıl bütçe giderinin en az binde biri oranında ve diğer illerde ise il özel idaresinin gerçekleşen en son yıl bütçe giderinin en az yüzde biri oranında bu idarelerce, Başkanlıkça uygun görülen afet ve acil durumlar ile sivil savunmaya ilişkin hizmetler kapsamındaki yatırım projeleri için harcama yapılır. Bu husustaki usul ve esaslar Başkanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir."

⁶⁵ "Diğer mevzuatta bu Kanun kapsamına giren konularla ilgili Başbakanlık Türkiye Acil Durum Yönetimi Genel Müdürlüğüne, İçişleri Bakanlığı Sivil Savunma Genel Müdürlüğüne ve Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Afet İşleri Genel Müdürlüğüne yapılmış olan atıflar ile Başkanlığın görev alanına giren konularda, Başbakanlığa, İçişleri Bakanlığına veya Bayındırlık ve İskan Bakanlığına yapılmış olan atıflar, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı ve ilgisine göre İl Afet ve Acil Durum Müdürlüklerine yapılmış sayılır."

⁶⁶ "(2) Yurt dışında meydana gelen afetler, acil durumlar ve insani krizler sonrasında uluslararası acil yardımların yapılması amacıyla, Başkanlık bütçesinde uluslararası acil yardım faaliyetleri ödeneği tefrik edilir. Başkanlık bütçesine gider kaydedilmek suretiyle özel hesaba aktarılarak kullanılacak bu kaynaktan, İçişleri Bakanlığınca uygun görülen hallerde, kamu kurum ve kuruluşları ile mahallî idarelerin hesaplarına da aktarma yapılabilir. Kamu kurum ve kuruluşları ile mahallî idareler de bu fıkrada belirtilen amaçlarda kullanılmak üzere Başkanlık hesabına aktarma yapabilir. Bu şekilde aktarılan tutarlar, ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile mahallî idarelerin bütçelerine gelir kaydedilmeksizin özel hesaplarda izlenir. İhtiyaç halinde Cumhurbaşkanı kararıyla insani yardım kampanyası başlatılabilir. Yurt dışında meydana gelen afet ve acil durum hallerinde ortaya çıkan ihtiyaçların karşılanması amacıyla sınırlı olmak üzere bu hesaptan ve insani yardım kampanya hesaplarından yapılacak harcamalar, 5018 sayılı Kanun ile 4734 sayılı Kanun hükümlerine tabi değildir; aktarılan bu tutarların harcanması, muhasebeleştirilmesi, denetlenmesi ve alımlarda kullanılacak ihale yöntemlerine ilişkin esas ve usuller, Hazine ve Maliye Bakanlığı ile İçişleri Bakanlığı tarafından müştereken belirlenir."

⁶⁷ "Denetçiliğe naklen atanma

GEÇİCİ MADDE 8- (1) Genel bütçe ve özel bütçe kapsamındaki kamu idarelerinde mesleğe özel yarışma sınavına tabi tutulmak suretiyle girilen ve belirli bir yetiştirme programı sonrası yeterli sınavına tabi tutularak müfettiş, denetçi, denetmen ve kontrolör kadrolarında yardımcılık veya stajyerlikte geçen süreler dâhil en az beş yıl görev yapmış olanlar arasından, yapılacak yazılı ve/veya sözlü sınav sonucunda başarılı olanlar, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içerisinde durumlarına uygun Afet

17 Haziran 2009	<ul style="list-style-type: none"> •5902 sayılı kanun resmi gazetede yayınlanmıştır. •AFAD'ın teşkilat yapısı bir başkan altı daire başkanından oluşacak şekilde yapılandırılmıştır. •Deprem Danışma Kurulu, Afet ve Acil Durum Koordinasyon Kurulu ve Afet ve Acil Durum Yüksek Kurulu kurulmuştur. •Bütün illerde, valiyeye bağlı, il özel idaresi bünyesinde, afet ve acil durum müdürlükleri kurulmuştur. •Kapatılan genel müdürlüklere afetle ilgili yapılan bütün atıfların; Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı ve ilgisine göre il Afet ve Acil Durum Müdürlüklerine yapılması sağlanmıştır. •Savunma Sekreterliği, Savunma Uzmanlığı birimleri kaldırılmıştır. •Sivil Savunma Arama ve Kurtarma Birlik Müdürlükleri teşkilatı ve personeli birlikte il özel idaresine devredilmiştir.
17 Aralık 2009	<ul style="list-style-type: none"> •Afet ve Acil Durum Yüksek Kurul Kararı ile üç genel müdürlük kapatılmış ve AFAD resmen faaliyetine başlamıştır.
25 Şubat 2011	<ul style="list-style-type: none"> •Sivil Savunma ve Arama Kurtarma Birlik Müdürlükleri buldukları ilin il Afet ve Acil Durum Müdürlüğünün bünyesinde ve il Afet ve Acil Durum Müdürlüğü emrinde görev yapmaya başlamıştır.
27 Şubat 2014	<ul style="list-style-type: none"> •Sadece merkez teşkilatından oluşan AFAD'a taşra teşkilatları bağlanmıştır. Yani il Afet ve Acil Durum Müdürlükleri AFAD'ın taşra teşkilatı olmuştur. •Deprem büyüklüğü ve şiddeti gibi temel verilerin kamuoyuna resmi olarak AFAD tarafından duyurulması kararı alınmıştır. •Sivil Savunma ve Arama Kurtarma Birlik Müdürlüklerinin adı Afet ve Acil Durum Arama ve Kurtarma Birlik Müdürlüğü olarak değiştirilmiştir. •Büyükşehir belediyesi olan iller ve diğer illerin en son bütçe giderlerinin belirli bir yüzdesinin afet ve acil durumlar ile sivil savunmaya ilişkin hizmetler kapsamında harcama yapmaları karara bağlanmıştır.
9 Temmuz 2018	<ul style="list-style-type: none"> •5902 sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun adı "Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı ile ilgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun" şeklinde değiştirilmiştir. •5902 sayılı kanunun 1'den 14'e, 16'dan 22'ye, 24'den 26'ya kadar olan maddeleri yani yasanın neredeyse tamamına yakın bölümü yürürlükten kaldırılmıştır. •Deprem Danışma Kurulu, Afet ve Acil Durum Koordinasyon Kurulu ve Afet ve Acil Durum Yüksek Kurulu kaldırılmıştır.

Şekil 2. 5902 Sayılı Yasada Zaman İçinde Yapılan Önemli Değişiklikler

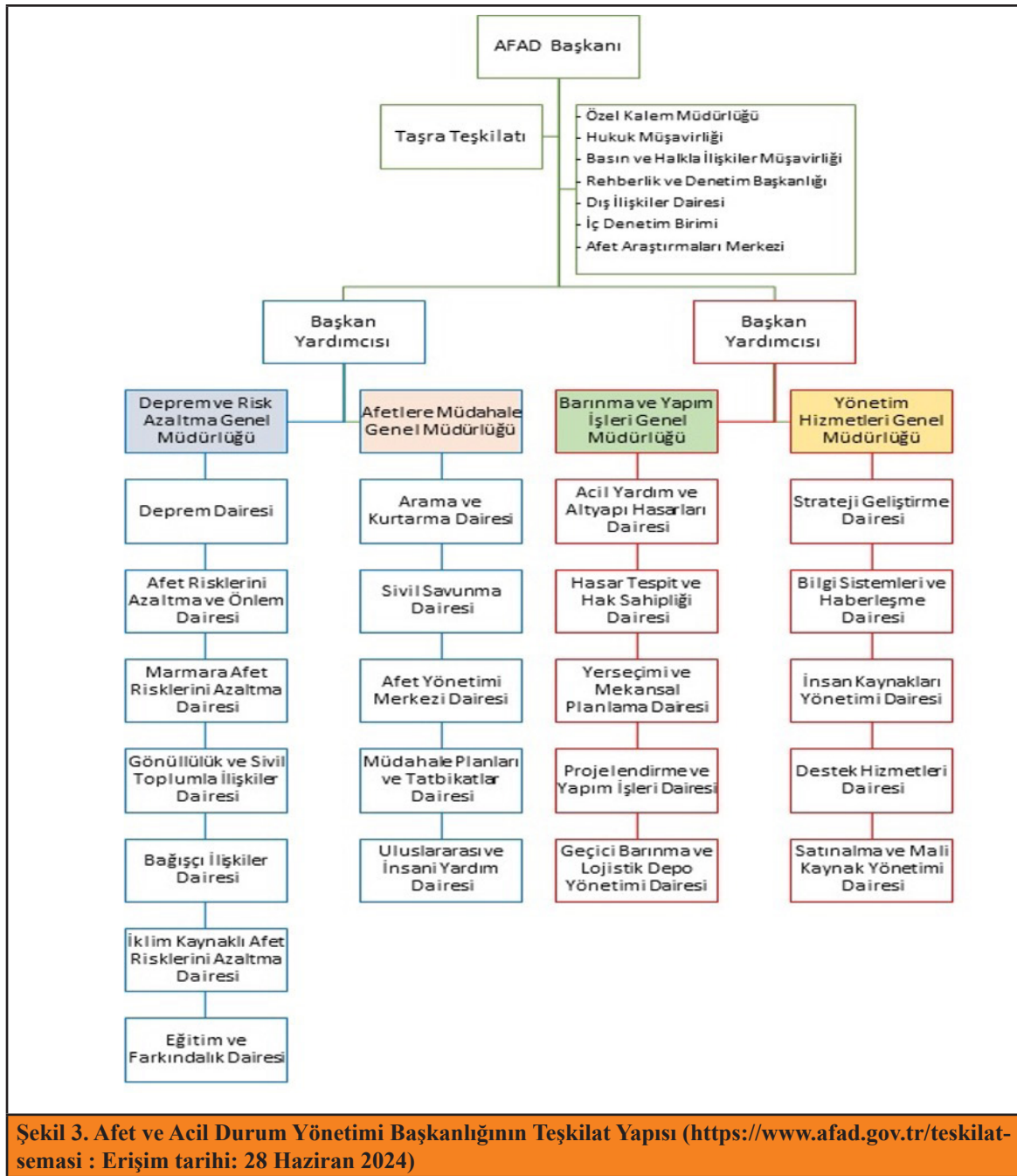
Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'ne geçiş sürecinde yapılan düzenlemeler kapsamında, 4 No.lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile 9 AFAD İçişleri Bakanlığı'na bağlanmış ve Başkanlığın teşkilatı ile görev ve yetkileri yeniden düzenlenmiştir. 15 Temmuz 2018 tarihinde yayınlanan 4 No.lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin ikinci bölümünde 30 ve 56 ncı maddeleri arasında yer alan hükümler ile Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının görev ve yetkileri düzenlenmiştir. Bu kararname ile Başbakanlığa bağlı olarak çalışmalarını yürütmekte olan AFAD İçişleri Bakanlığı'na bağ-

lanmıştır. Ayrıca 9 Temmuz 2018 tarihinde yayınlanan 703 No.lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile lağvedilen "Deprem Danışma Kurulu", "Afet ve Acil Durum Koordinasyon Kurulu" ve "Afet ve Acil Durum Yüksek Kurulu" nun yerine "Afet ve Acil Durum Danışma Kurulu" kurulmuştur.

Başkan yardımcılığına en fazla üç Başkan Yardımcısı atanabilmekte olup, AFAD merkez teşkilatı; "Planlama ve Risk Azaltma", "Müdahale", "İyileştirme", "Sivil Savunma", "Deprem", "Personel ve Destek Hizmetleri", "Eğitim",

ve Acil Durum Yönetimi Denetçisi kadrolarına naklen atanabilirler. Bu şekilde atananların sayısı yediyi geçemez.

(2) Bu maddeye göre atananların yardımcılık veya stajyerlik kadrolarında geçirdikleri süreler, Afet ve Acil Durum Yönetimi Denetçi Yardımcısı kadrolarında; müfettiş, denetçi, denetmen ve kontrolör unvanlı kadrolarda geçirdikleri süreler Afet ve Acil Durum Yönetimi Denetçisi kadrolarında geçirilmiş sayılır."

“Dış İlişkiler ve Uluslararası İnsani Yardım”, “Gönüllü ve Bağışçı İlişkileri”, “Denetim Hizmetleri”, “Strateji Geliştirme”, “Bilgi Sistemleri ve Haberleşme” Daire Başkanlıkları ve “Hukuk Müşavirliği” nden oluşmaktadır. AFAD Başkanlığınca belirlenecek illerde il afet ve acil durum müdürlüğü bünyesinde afet ve acil durum arama ve kurtarma birlik müdürlüklerinin kurulabilmesi, bu müdürlüklerin İl AFAD müdürlüğü emrinde görev yapmaları ve müdürlük sayısının 20’yi geçmemesi karara bağlanmıştır.

18 Eylül 2020 tarih ve 31248 Sayılı Resmi Gazete’de ²² yayınlanarak yürürlüğe giren “Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında 67 No.lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi” ile Afet ve Acil Durum Danışma Kurulu kapatılmış onun yerine Afet ve Acil Durum Kurulu kurulmuş ve AFAD’ın teşkilat yapısında bazı değişiklikler yapılmıştır.

4 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 56 ncı maddesinden sonra Atıflar başlıklı madde eklenmiştir. Mevzuatta

bu Kararname kapsamında Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığına verilen görevlerle ilgili olarak; “mülga Afet İşleri Genel Müdürlüğüne (Bayındırlık ve İskan Bakanlığı)”, “mülga Sivil Savunma Genel Müdürlüğüne (İçişleri Bakanlığı)” ve “mülga Türkiye Acil Durum Yönetimi Genel Müdürlüğüne (Başbakanlık)” yapılan atıflar, ilgisine göre başkanlık veya il müdürlüklerine yapılmış sayılmıştır.

“Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında 703 Nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (9 Haziran 2022; 31861 sayılı Resmi Gazete)” ile AFAD Başkanına destek olmak üzere en fazla iki Başkan Yardımcısı atanabilmesi sağlanmış (üç olan sayı, ikiye inmiş) ve başkanlık merkez teşkilatında çok önemli değişiklikler yapılmıştır.

Barınma ve Yapım İşleri, Yönetim Hizmetleri, Deprem ve Risk Azaltma, ve Afetlere Müdahale Genel Müdürlükleri olmak üzere dört genel müdürlük ve bu dört genel müdürlüğe bağlı toplam 22 daire başkanlığı kurulmuştur (Şekil 3). Bunlara ilave olarak doğrudan Başkana bağlı Rehberlik ve

Şekil 4. 4 Nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Zaman İçinde Yapılan Önemli Değişiklikler

Denetim, Dış İlişkiler Dairesi Başkanlıkları, Hukuk, Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirlikleri ve Özel Kalem Müdürlüğü birimleri kurulmuştur. Daha sonra 2024 yılının Şubat ayında Daire Başkanlıkların isimlerinde ve görevlerinde bazı değişiklikler yapılmıştır. Risk Azaltma Planları, Risk Belirleme ve Önlem, Farkındalık ve Gönüllülük, Sivil Toplumla İlişkiler ve Akreditasyon ve Eğitim ve Farkındalık Dairesi Başkanlıklarının isimleri ve görev tanımları güncellenmiştir. Yukarıda sıralanan daire başkanlıklarının yerine Marmara Afet Risklerini Azaltma, İklim Kaynaklı Afet Risklerini Azaltma, Afet Risklerini Azaltma ve Önleme, Gönüllülük ve Sivil Toplumla İlişkiler ve Eğitim ve Farkındalık Daire Başkanlıkları faaliye-

te geçirilmiştir.

Başkanlık bünyesinde, AFAD'ın görev ve sorumluluk alanına ilişkin konularda bilimsel amaçlı faaliyetler yürütmek, bu konuda ilgili kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ve özel sektörlerle iş birliği yapmak amacıyla Afet Araştırmaları Merkezi kurulmuştur.

Başkanlık taşra teşkilatında İl Afet ve Acil Durum Uzmanı ve İl Afet ve Acil Durum Uzman Yardımcısının istihdam edilebilmesi sağlanmıştır. 4 No.lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde zaman içinde yapılan önemli değişiklikler Şekil 4'de

sunulmuştur.

AFET VE ACİL DURUM YÖNETİMİ İLE İLGİLİ KURULAN KURULLAR

5902 Sayılı Yasa ile (17 Haziran 2019, Resmi Gazete) Deprem Danışma Kurulu, Afet ve Acil Durum Koordinasyon Kurulu ile Afet ve Acil Durum Yüksek Kurulu kurulmuştur.

Afet ve Acil Durum Yüksek Kurulu (Mülga)

Kurulun başkanı Başbakan veya görevlendireceği Başbakan Yardımcısı olmak üzere; Milli Savunma, İçişleri, Dışişleri, Maliye, Milli Eğitim, Bayındırlık ve İskân, Sağlık, Ulaştırma, Enerji ve Tabii Kaynaklar ve Çevre ve Orman bakanlarından oluşmaktadır. Kurulun asli görevi “*Afet ve acil durumlarla ilgili olarak hazırlanan plan, program ve raporları onaylamak*” tır. Yılda en az 2 kez toplanan kurul toplantılarına ilgili bakanların yanı sıra, kurum ve kuruluş temsilcileri, sivil toplum kuruluşları temsilcileri ve ilgili uzmanlar çağrılmaktadır. Başkanın isteği ile kurul toplanabilir, kurulun sekreteryasını Başkanlık yürütür. 19 Şubat 2014 tarih ve 28918 Sayılı Resmi Gazete’de¹⁷ yayınlanarak yürürlüğe girmiş olan “*Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair 6518 Sayılı Kanun*” ile Afet ve Acil Durum Yüksek Kurulu ve Afet ve Acil Durum Koordinasyon Kurulunun yapısında bazı değişiklikleri yapılmıştır. 10 bakandan oluşan Afet ve Acil Durum Yüksek Kurulundaki bakan sayısı 13’e, Afet ve Acil Durum Koordinasyon Kurulunda yer alan müsteşar sayısı da 13’e yükseltilmiştir.

Afet ve Acil Durum Koordinasyon Kurulu (Mülga)

Kurulun başkanı Başbakanlık Müsteşarıdır. Kurul; Milli Savunma Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Ulaştırma Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Çevre ve Orman Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı müsteşarları ile Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanı, Türkiye Kızılay Derneği Genel Başkanı ve afet veya acil durumun türüne göre Kurul Başkanınca görevlendirilecek diğer bakanlık ve kuruluşların üst yöneticilerinden oluşur. Amacı; “*afet ve acil durum hallerinde bilgileri değerlendirmek, alınacak önlemleri belirlemek, uygulanmasını sağlamak ve denetlemek, kurum ve kuruluşlar ile sivil toplum kuruluşları arasındaki koordinasyonu sağlamaktır.*” Kurul, yılda en az dört kez toplanır. Ayrıca, ihtiyaç halinde Kurul Başkanının çağrısı üzerine olağanüstü toplanabilir. Kurulun sekreteryasını Başkanlık yürütür.

Deprem Danışma Kurulu (Mülga)

Danışma kurulunun başkanlığını Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanı yürütür. Üyeler ise; Bayındırlık ve İskân Bakanlığı temsilcisi, Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü Müdürü, Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürü, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu Başkanı, Türkiye Kızılay Derneği Genel Başkanından oluşmaktadır. Kurulda Yüksek Öğretim Kurulu tarafından bildirilen ve deprem konusunda çalışmaları bulunan, en az on üniversite öğretim üyesi arasından Başkan tarafından belirlenecek beş üye ile akredite edilmiş ilgili sivil toplum kuruluşlarından üç üye bulunmaktadır. Kurulun amacı; “*dep-*

remden korunmak, deprem zararlarını azaltmak, deprem sonrası yapılacak faaliyetler hakkında öneriler sunmak ve depremle ilgili araştırmalar için politikaları ve öncelikleri belirlemektir”. Kurul, yılda en az 4 kez toplanmakla birlikte gerektiğinde Kurul Başkanının talebi üzerine olağanüstü toplanabilir. Kurulun sekreteryasını AFAD yürütür. Diğer afet türleri içinde Bakanlar Kurulu kararı ile afet danışma kurulları kurulabilir.

Afet ve Acil Durum Danışma Kurulu (Mülga)

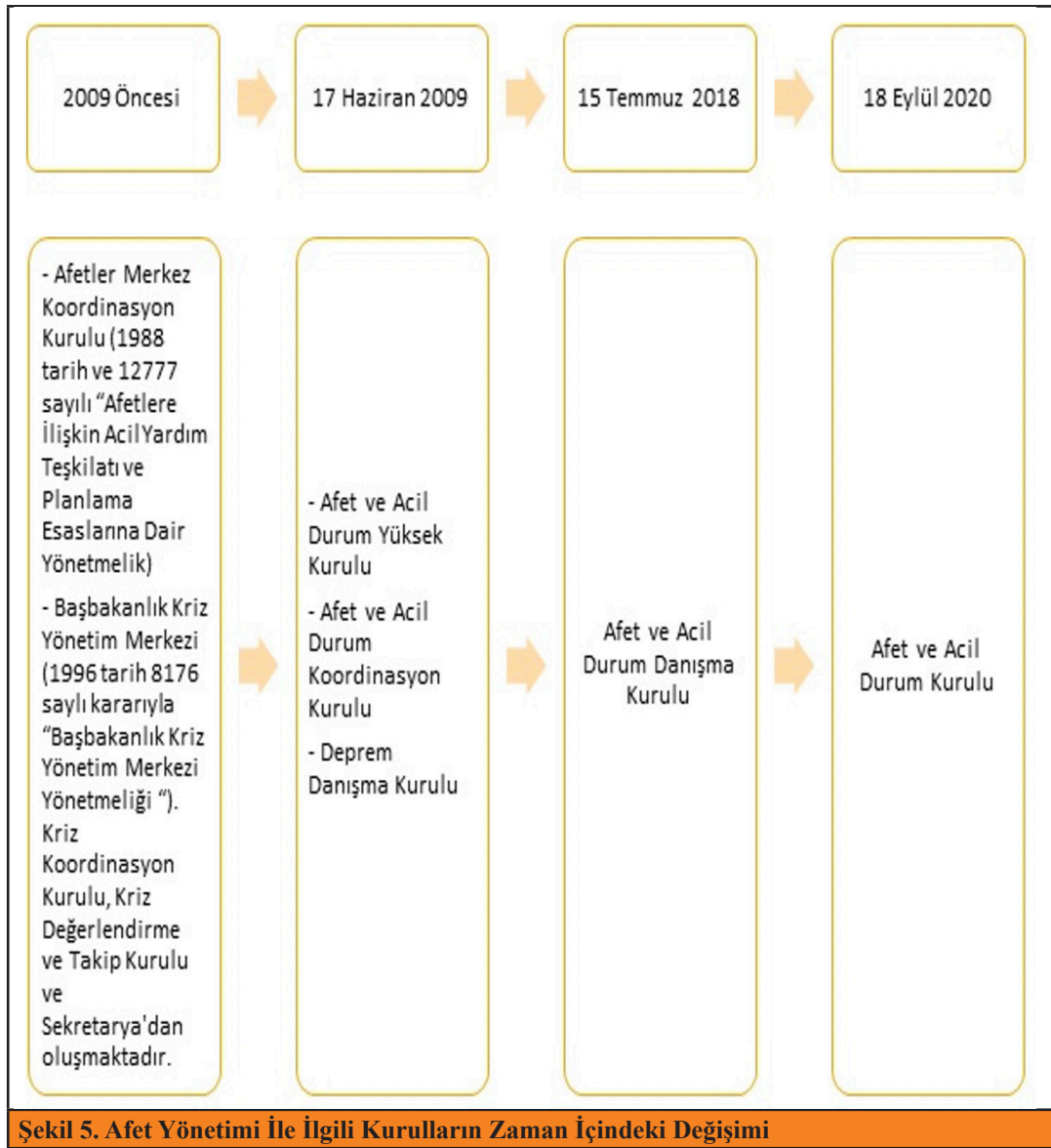
Daha sonra Cumhurbaşkanlığı Hükümet sistemiyle birlikte 9 Temmuz 2018 tarihinde yayınlanan 703 No.lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi^{19,20} ile yukarıda sıralanan kurullar lağvedilmiştir. 4 No.lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi⁹ ile, lağvedilen kurulların görevini yapmak üzere Afet ve Acil Durum Danışma Kurulu kurulmuştur. 18 Eylül 2020 tarih ve 31248 Sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren “*Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında 67 Nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi*” ile 703 No.lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile kurulmuş olan Afet ve Acil Durum Danışma Kurulunun yerine “Afet ve Acil Durum Kurulu” kurulmuştur (Şekil 5). 18 Eylül 2020 tarihli Cumhurbaşkanlığı kararnamesinde Afet ve Acil Durum Kurulunun kimlerden oluştuğu ve görevlerinin neler olduğu yer almıştır. 9 Haziran 2022 tarihinde de kurul üyeleri arasına Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanı eklenmiştir.

Afet ve Acil Durum Kurulu

İçişleri Bakanlığının başkanlığında “Yaşanabilecek afet ve acil durumlara yönelik risk faktörlerini belirleyerek öncesinde yapılması gereken koruyucu ve önleyici faaliyetler ile afet ve acil durum sonrasında yapılması gereken çalışmalar hakkında öneriler sunmak ve kurumlara rehberlik yapmak, afet ve acil durumlara ilişkin politika ve öncelik tekliflerini belirlemek amacıyla” kurulan Afet ve Acil Durum Kurulu; “Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler”, “Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği”, “Enerji ve Tabii Kaynaklar”, “Hazine ve Maliye”, “Sağlık”, “Tarım ve Orman”, “Ulaştırma ve Altyapı” bakanlıklarının ilgili bakan yardımcısı, “Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanı”, “Türkiye Kızılay Derneği Temsilcisi”, “Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü” temsilcisinden oluşur. Kurul yapacağı toplantılara, İçişleri Bakanı tarafından uygun bulunması halinde diğer bakanlık, kamu kurum ve kuruluşu, üniversite ve sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri ve konu ile ilgili uzmanlar çağırılabilir. Yılda 2 kere toplanır. Gerekli görülmesi halinde Kurul, İçişleri Bakanının çağrısı üzerine olağanüstü toplanabilir. Kurulun sekreteryasını AFAD yürütür.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Geçmişte, Afet ve Acil Durum Yüksek Kurulu bakanlardan, Afet ve Acil Durum Koordinasyon Kurulu ise müsteşarlardan oluşan bir kuruldu. Afet ve Acil Durum Yüksek Kurulunun başkanlığını Başbakan veya görevlendireceği Başbakan yardımcısı yürütmekteydi. Afet ve Acil Durum Koordinasyon Kurulunun başkanlığı ise, Başbakanlık Müsteşarı tarafından yapılmaktaydı. Afet yönetimi ile ilgili bütün bakanlıklar bu kurul içinde yer alıyor ve afet olsun olmasın yılda en az iki kez toplantı yapıyorlardı. Bakanlardan oluşan Afet ve Acil Durum Yüksek Kurulu ve Müsteşarlardan oluşan Afet ve Acil Durum Koordinasyon Kurulu bu haliyle çok etkin ve

Şekil 5. Afet Yönetimi İle İlgili Kurulların Zaman İçindeki Değişimi

hızlı karar alabilecek bir yapıya sahipti. Daha sonra AFAD Kanununda yapılan değişikliklerle bu kurullar lağvedildi ve yerine "Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler", "Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği", "Enerji ve Tabii Kaynaklar", "Hazine ve Maliye", "Sağlık", "Tarım ve Orman", "Ulaştırma ve Altyapı" bakanlıklarının ilgili bakan yardımcıları, "Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanı", "Türkiye Kızılay Derneği Temsilcisi", "Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü" temsilcisinden oluşan Afet ve Acil Durum Kurulu kuruldu. Her iki kurulun yerini alan Afet ve Acil Durum Kurulunda hem bakanlıkların sayısı azalmış hem de kurulda sadece bakan yardımcılığı yer almıştır. Ne yazık ki yaşanan Kahramanmaraş depremleri deneyimleri bu yapının etkin çalışmadığını göstermiştir. Bakanlardan oluşan ve başkanlığını Cumhurbaşkanı veya Cumhurbaşkanı yardımcısının yapacağı yeni bir afet yönetimi üst kurulu kurularak afet öncesi, sırası ve sonrasında afet ve acil durum yönetimine yönelik hazırlanan plan, program ve raporların onaylanması ve kararların çok daha hızlı bir şekilde ilgili bakanların ortak kararı ile alınması sağlanmalıdır.

2021 yılında, 28 Temmuz - 10 Ağustos günleri arasında Cumhuriyet tarihinin en büyük orman yangınlarının meydana gelmiş olması, yine aynı yıl orman yangınlarının hemen sonrasında 11 Ağustos'ta meydana gelen ve 82 kişinin

hayatını kaybetmesine, 228 kişinin yaralanmasına, 16 kişinin kayıp olmasına neden olan Bozkurt-Kastamonu sel afetinin yaşanması, 6 Şubat 2023 tarihinde saat 04:17'de Pazarcık (Kahramanmaraş) ve yine aynı gün saat 13:24'de Elbistan'da (Kahramanmaraş) meydana gelen Mw 7.7 ve Mw 7.6 büyüklüğündeki depremler nedeniyle 53 binden fazla kişinin hayatını yitirmesi, yüz binden fazla insanın yaralanması ve yüz milyar doların üzerinde ekonomik kaybın meydana gelmesi gibi yakın tarihli örnekler var olan kurumsal yapılanma ve mevzuatın afet yönetimi ile ilgili sorunlara istenilen düzeyde çözüm olamadığını göstermiştir. Meydana gelen afetlerden elde edilen dersler ışığında başta AFAD olmak üzere Türkiye'nin afet yönetimi sisteminin ve afetle ilgili mevzuatının yeniden gözden geçirilmesi ve afet risk azaltma çalışmalarını önceliyecek şekilde yeniden ele alınması ve bir Afet Yönetimi Şurası düzenlenerek var olan sorunlara çözüm yollarının üretilmesi gerekir.

AFAD biri koordinasyondan diğer ikisi afet yönetiminin bütün evreleri ile ilgili çok sayıda uygulamadan sorumlu iki genel müdürlüğün kapatılması ile oluşturulmuştur. 5902 Sayılı Kanun'un 24'üncü Maddesi ile kapatılan üç genel müdürlüğe afet ile ilgili yapılan atıfların AFAD ve İl Müdürlüklerine yapılmış sayılması ve afet ve afet yönetimi ile ilgili bütün konulardan AFAD'ın sorumlu kılınması sağlanmıştır. Böyle

olmasına rağmen AFAD hep koordinasyon görevini ön plana çıkarmış ve bütün çalışmalarını ve yapılanmasını buna göre yapmıştır. Bu nedenle kapatılan ve uygulayıcı kurumlar arasında yer alan “Afet İşleri Genel Müdürlüğü” ve “Sivil Savunma Genel Müdürlüğü” tarafından yapılmakta olan birçok görev uzun bir süre yerine getirilememiştir.

AFAD başkanı ve daire başkanı olarak atanabilmek için en az 4 yıllık yükseköğretim kurumlarından mezun olmak, kamu veya özel sektörde atanacağı alanla ilgili en az 5 yıllık iş tecrübesine sahip olmak gerekir şartının 12 Temmuz 2012 tarih ve 28351 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren kanun ile kaldırılması, afet yönetimi konusunda eğitimi, tecrübesi ve kurumsal geçmişi olmayan kişilerin AFAD Başkanı ve Daire başkanı olarak atanabilmesine olanak tanımıştır. Dünyada ve Türkiye’de yapılan bütün çalışmalar afetlerin sayısında, sıklığında ve şiddetinde artışlar olduğunu göstermektedir. Afetlere dirençli toplumlar inşa etmenin temelinde onu inşa edecek alanında uzman bilimsel bilgi ve tecrübeye dayalı yöneticilerin var olduğu kurumları kurmak yatmaktadır. Mevcut yapısı ile AFAD bilgi ve deneyimi yüksek yöneticilerin varlığının yanı sıra Kahramanmaraş depremleri başta olmak üzere geçmiş tüm afet deneyimleri ile gerek müdahale gerekse koordinasyon sorunlarının kaynağına inerek, eylem planlarının işletilmesinde kurumu zayıflatan, eylemleri ke-sintiye uğratan durumları iyi analiz ederek kurumsal gelişimini çok daha ileri düzeye taşımaktadır.

Etik

Etik komite onayı: Yok.

Bilgilendirilmiş onay: Yok.

Akran İncelemesi

İç ve dış inceleme yapılmıştır.

Yazarların Katkısı

Çalışmanın tasarlanması (Designing of the study): B.Ö.; Literatür araştırması (Literature research): B.Ö.; Şekil/Tablo/Yazılım hazırlanması (Preparation of figures/tables/software): S.G.; Bulguların yorumlanması (Interpretation of findings): B.Ö., S.G.; Makale yazımı, düzenleme, kontrol (Writing, editing and checking of manuscript): S.G.

Çıkar Çatışması

Yazarlar herhangi bir çıkar çatışması beyan etmemektedir.

Finansman

Çalışmada herhangi bir finansal destek alınmamıştır.

KAYNAKLAR

1. Varol, N. ve Gültekin, T. Etkin Bir Göç Faktörü: Afetler. *AÜDTCF, Antropoloji Dergisi*. 2016:32, 43-51.
2. Varol, N. ve Kaya, C. M. Afet Risk Yönetiminde Transdisipliner Yaklaşım. *Afet Dergisi*. 2018:1(1), 1-8.
3. Ertürkmen, C. Afet Yönetimi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi ve Siyaset Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi. 2006, Ankara.
4. Gerdan, S. Evaluation of Provincial Disaster Risk Reduction Plans in Terms of Urban Planning. *Gümüşhane University Journal of Health Sciences*. 2021:10(4).

5. AFAD. 2010. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı.
6. Resmi Gazete, (2018, 15 Temmuz). Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar İle Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, (Kararname Numarası: 4). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/07/20180715-1.pdf>
7. Resmi Gazete, (2022, 9 Haziran). Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, (Kararname Numarası: 103). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/06/20220609-2.pdf>
8. Karasar, N. Bilimsel Araştırma Yöntemleri. 15. Baskı, Nobel Yayıncılık 2005, Ankara.
9. Güllüoğlu, H.D. Bilimsel Araştırma Yöntemleri. 2024, Ankara Üniversitesi Açık Ders Malzemeleri.
10. Karasar, N. Bilimsel Araştırma Yöntemi. Nobel Yayıncılık 2016, Ankara.
11. Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü. 18 Mart 2008. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Tasarısı.
12. Resmi Gazete, (2009, 17 Haziran). Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2009/06/20090617-1.htm>
13. Resmi Gazete, (2009, 17 Aralık). Afet ve Acil Durum Yüksek Kurulu Kararı. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2009/12/20091217-11.htm>
14. Resmi Gazete, (2011, 25 Şubat). 6111 sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ve Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/02/20110225M1-1.htm>
15. Resmi Gazete, (2011, 2 Kasım). Avrupa Birliği Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname (KHK/661). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/11/20111102M1-1.htm>
16. Resmi Gazete, (2012, 12 Temmuz). Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (Kanun No. 6353). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/07/20120712-11.htm>
17. Resmi Gazete, (2014, 19 Şubat). Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (Kanun No. 6518). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/02/20140219-1.htm>
18. Resmi Gazete, (2014, 27 Şubat). Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun (Kanun No. 6525). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/02/20140227-1.htm>

19. Resmi Gazete, (2018, 9 Temmuz). Anayasada Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlanması Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, Kararname Numarası: 703. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/07/20180709M3.htm>
20. Resmi Gazete, (2019, 18 Ocak). Vergi Kanunları İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (Kanun No. 7161). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2019/01/20190118-1.htm>
21. Resmi Gazete, (2022, 30 Kasım). Polis Yüksek Öğretim Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (Kanun No. 7422). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/11/20221130-6.htm>
22. Resmi Gazete, (2020, 18 Eylül). Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, (Kararname Numarası: 67). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2020/09/20200918-6.pdf>